

kanalen de resultaten gebruiken in de communicatie. Op dit moment zijn bijvoorbeeld veel gemeenten bezig met een ecologische basiskaart. Hierbij zijn wij vaak betrokken. Ook is er een digitale natuuratlas voor Friesland waar aan meegewerkt wordt, en zijn er landelijke initiatieven op het gebied van het beschikbaar maken van natuurinformatie (denk bijvoorbeeld aan www.waarneming.nl en www.ecogrid.nl). Er schuilt overigens wel een gevaar in het openbaar maken van je gegevens. Naast het feit dat achter elk gegeven een verhaal zit, bestaat er ook kans op misbruik.

Wat was voor jou het belangrijkste resultaat dat uit de evaluaties kwam?

De verkweldering van een zomerpolder op het Noorderleech, langs de Friese Waddenkust! Dit project kende eerst veel verzet, er waren risico's en het verkwelderen van een zomerpolder was nog niet eerder op deze manier uitgevoerd, door het doorsteken van de zomerkade op drie verschillende plaatsen. Gelukkig was het een groot succes. Het heeft zelfs internationaal de aandacht getrokken. Er gaan nog artikelen verschijnen. Ook komt er nog een populaire samenvatting van het monitoringsrapport.

Met de vogels van overjarig waterriet (denk aan baardman, grote karekiet en snor) gaat het daarentegen slecht. Het voorstel om jaarlijks een wisselend percentage riet te laten staan, leidt tot verbossing, omdat rietpachters vaak niet bereid zijn het niet gemaaide deel een jaar later wel weer mee te nemen bij het maaien. Er is nog geen oplossing. Het beheer van overjarige riethoeken zo nu en dan in eigen hand nemen is duur, maar wellicht wel de oplossing.

Wat was het meest verrassende resultaat?

De sterke toename van diverse soorten broedende ganzen. Toen ik begon bij It Fryske Gea, zo'n dertien jaar geleden, was dat nog nauwelijks denkbaar. Nu broeden in vrijwel elk moerasgebied flinke aantallen grauwe ganzen, en lokaal ook kol-, brand-, Nijl-, Canadese en andere soorten ganzen. Ik ben erg benieuwd waar dit heen gaat, maar vind het zeker een hele interessante en spannende ontwikkeling. Ook is het best wel verrassend dat de enorme inspanningen voor weidevogels tot dusverre nog niet of nauwelijks tot resultaten hebben geleid, hoewel dit niet primair een natuurbeheer- maar eerder een landbouwaangelegenheid is.

Wat zie je als belangrijkste verbeterpunten?

Ik ben redelijk tevreden over hoe we het natuurbeheer momenteel evalueren. Wel hoop ik op meer continuïteit. We zijn met weinig mensen en het budget is niet altijd gegarandeerd. Leuk is het dat de wijze tot evalueren van het natuurbeheer spontaan is ontstaan en niet zozeer is bedacht. Wel is er door contact met overheden en andere natuurbeheerorganisaties hier en daar natuurlijk wat aangescherpt. Graag zou ik gegevens die her en der worden verzameld nog beter samengebracht (en beschikbaar gesteld) willen zien, en wel zo dat ze optimaal gebruikt en ingezet kunnen worden bij de bescherming van de natuur. ♦

foto: Bea Claessens

2007: het jaar van het zwijn?

— Bea Claessens

Volgens de Chinese horoscoop begon februari 2007 het jaar van het zwijn. Volgens de horoscoop zouden er abnormaal veel natuurrampen voorkomen. Dat hebben ze op de Veluwe geweten, het zwijn speelde de hoofdrol in de regionale pers met verhalen over aantallen, ongelukken en overlast. Wat is waar van al die verhalen, wat zijn de feiten?

Er lopen er 6000 en het mogen er maar 800 zijn. De discussie over aantallen varkens is best lastig te volgen. Over welke aantallen gaat het? Belangrijk is het onderscheid tussen voorjaars- en zomerstand en het onderscheid tussen doel- en werkelijke stand.

Om te beginnen: de voorjaarsstand is de stand voordat er biggen zijn geworpen. Eigenaren

en beheerders hebben met elkaar afgesproken om dat op 800 te stellen. Die 800 is dus een doelstand; hij is beredeneerd op basis van voedselaanbod in een gemiddeld mastjaar. De gedachte is dat massale sterfte door voedselgebrek wordt voorkomen. Een andere overweging is om overlast aan landbouw zoveel mogelijk te beperken.

Met of zonder biggen

De voorjaarstand is dus zonder biggen, de zomerstand is inclusief biggen. En dat maakt nogal wat uit! De aanwas – het aantal biggen dat geworpen wordt – is daarbij sterk afhankelijk van de voedselsituatie. In een jaar met weinig mast wordt de aanwas ingeschat op 100 %, waarmee de zomerstand op 1600 zou komen. In een jaar met veel mast wordt de aanwas geschat op 200 % waarmee de zomerstand op 4000 komt. Let wel, dan hebben we het nog steeds over een doelstand.

Nu de feitelijke situatie. Daarvoor wordt eind mei begin juni verspreid over de hele Veluwe geteld. Wat geteld wordt, wordt ook nog eens gewogen. Er wordt gekeken naar aantalsontwikkelingen in het verleden, gekoppeld aan de hoeveelheid voedsel. Op basis van tellingen en die correcties wordt de feitelijke situatie berekend. Vanaf 1978 is een geleidelijke groei van de populatie merkbaar. Voor 2007 werd de feitelijke zomerstand vastgesteld op 4500.

Afschot

Het afschot wordt bepaald door een eenvoudig rekensommetje: de feitelijke situatie minus

doelstand; met andere woorden voor 2007 4500 minus 800 is 3700. De provincie geeft via het jaarlijkse werkplan van de Faunabeheereenheid (FBE) Veluwe toestemming om dat afschot mogelijk te maken. De FBE Veluwe is verantwoordelijk voor de realisatie. De jacht gaat open op 1 juli.

De FBE heeft een dagelijks overzicht van de afschotcijfers. In juli-augustus van 2007 werd een afschot van 2400 bereikt. Een uitzonderlijk goed resultaat dat te verklaren is uit de hoge stand en de relatief beperkte voedselsituatie. Het moment dat er veel voedsel beschikbaar komt in de vorm van eikels en beukennoten – eind augustus-september - laat zich goed aflezen uit een scherpe daling van de afschotresultaten.

Na het grote afschot in juli en augustus werd verwacht dat het aantal verkeersslachtoffers zou afnemen en dat er minder varkens te zien zouden zijn. Dat gebeurde niet, reden waarom de FBE en de Vereniging Wildbeheer Veluwe de juistheid van de feitelijke stand betwijfelden. Er is een nieuwe berekening gemaakt door ook terug te grijpen op de telling uit 2006. Op grond daarvan concludeerde men een feitelijke stand van 6000 varkens en is extra ontheffing voor nog eens 1100 varkens gevraagd. Januari 2008 is 95 % van de eerste afschottoewijzing gerealiseerd, met andere woorden de 3700 stuks zijn zowat binnen. Inmiddels begint lokaal het voedsel schaars te worden, de eikels en beukennoten raken op. Dat is te zien aan het gedrag van de varkens: ze komen weer op het

lokvoer af, bos wordt omgewoeld en stukken met adelaarsvaren worden omgeploegd. Het jachtseizoen dat voorheen eind januari sloot is verlengd tot 24 maart om het extra afschot te kunnen realiseren.

Overlast

In 2007 werden 575 aanrijdingen met wilde varkens geregistreerd, een verdubbeling ten opzichte van 2006 met 298 aanrijdingen. De meeste aanrijdingen vonden plaats in de maanden april tot en met augustus. De provincie heeft een meldpunt voor klachten geopend voor burgers die schade niet op een andere wijze kunnen verhalen. Hier zijn sinds november 2007 veertig klachten binnengekomen. De klachten zijn zeer divers: schade aan campings, tuinen, sportvelden en weilanden.

De provincie heeft in 2007 toestemming gegeven om het afschot via 1-op-1-drukjacht te realiseren. De Flora- en faunawet staat dit toe, mits er sprake is van een overvloedige mast. De aanzitmethode is dan minder effectief, omdat de dieren niet op lokvoer afkomen.

Ook minister Verburg gaf in 2007 toestemming voor de 1-op-1-drukjacht. De rechtbank Amsterdam heeft de uitvoering voorlopig geschorst totdat bezwaarschriften van de Faunabescherming zijn behandeld. De commissie Beroep en Bezwaar in Gelderland oordeelt dat de 1-op-1-drukjacht in 2008 geoorloofd is, mits aan een aantal voorwaarden wordt voldaan.

2008

Naar verwacht is de voorjaarsstand in 2008 nog steeds een stuk boven de 800. Overigens zijn Veluwebreed de eerste biggetjes al weer waargenomen. De hoeveelheid voedsel van nu beïnvloedt de overlevingskansen van de pasgeboren en nog ongeboren biggen. Hoe de zomerstand 2008 wordt, hangt dus enerzijds af van de eikels en de beukennoten van vorig jaar en van de mast straks in september. Naar het zich nu laat aanzien zal de beuk niet gaan bloeien. Voor de eik is nog geen voorspelling te doen. Kortom de eik bepaalt of ook 2008 een jaar van het zwijn wordt. Volgens de Chinese horoscoop in ieder geval niet; die noemt 2008 het jaar van de rat.....

Bea Claessens

Voorjaarsstand en aanrijdingen wilde zwijnen

